

Liquiditeitspositie in 2010 verbeterd

Harold van der Meulen en Hennie van der Veen

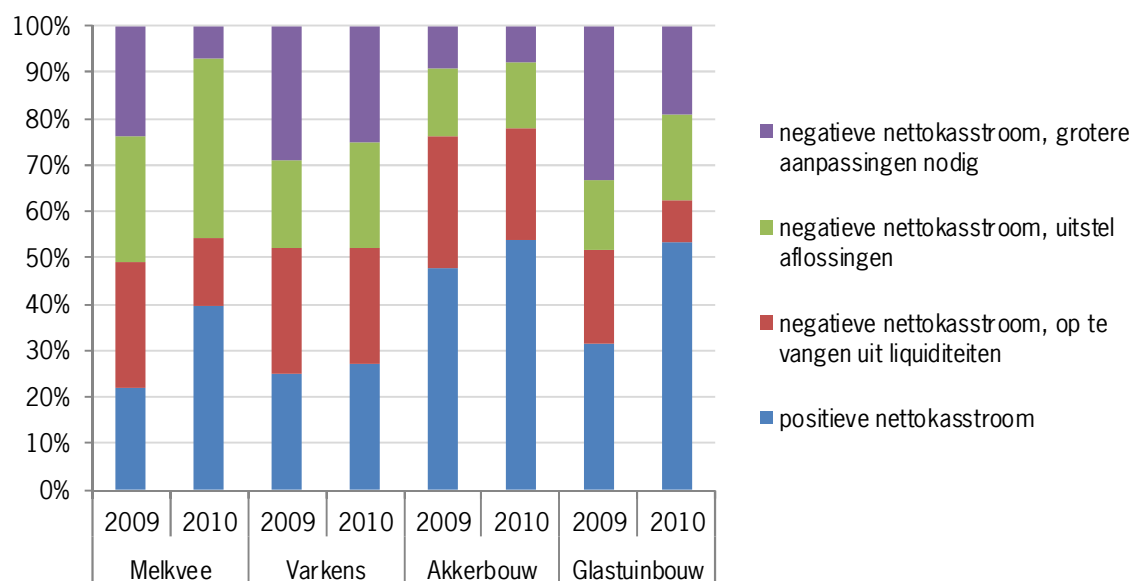
De positieve inkomensontwikkeling in de melkveehouderij, akkerbouw en glastuinbouw zorgen in 2010 voor minder liquiditeitsproblemen. In de varkenshouderij kent nog steeds een op de vier bedrijven forse liquiditeitsproblemen.

Liquiditeit en continuïteit

De beschikbaarheid van voldoende financiële middelen (saldo op de bankrekening, spaarrekening en eventueel beschikbare beleggingen) voor de lopende uitgaven is een noodzakelijke voorwaarde voor de continuïteit op korte termijn. Het Financieel-Economisch Simulatiemodel (FES) van het LEI berekent is hoever de individuele bedrijven uit het Informatienet in 2009 en 2010 te maken hadden met liquiditeitsproblemen. Het model simuleert de netto kasstroom (ontvangsten minus uitgaven) voor 2010 op basis van de opbrengsten- en kostenmutaties ten opzichte van 2009.¹ De bedrijven zijn ingedeeld in vier categorieën, afhankelijk van de mate waarin zich problemen voordoen:

1. De netto kasstroom is positief: de ontvangsten zijn groter dan de uitgaven.
2. De netto kasstroom is negatief, maar de aanwezige liquide middelen, zoals spaargeld, of een lichte besparing op onderhoudskosten en gezinsbestedingen kunnen dit opvangen.
3. De netto kasstroom is negatief en de aanwezige liquide middelen zijn niet voldoende, maar uitstel van aflossingen kan al te grote problemen voorkomen.
4. De genoemde maatregelen zijn niet voldoende. Ingrijpende maatregelen zijn nodig om aan alle betalingsverplichtingen te kunnen voldoen.

Figuur 1 Verdeling van bedrijven (%) naar liquiditeitspositie in 2009 en 2010

Bron: Informatienet; bewerkingen LEI (FES-model)

Ontwikkeling liquiditeitspositie - Glastuinbouw

In de glastuinbouw verbetert de liquiditeitspositie in 2010 het sterkst van alle onderzochte sectoren (figuur 1). Wisten in 2009 30% van de bedrijven een positieve kasstroom te realiseren, in 2010 neemt dit aandeel toe tot ruim 50%. De positieve ontwikkeling komt voor rekening van de glasgroenten en snijbloemen. Deze sectoren laten een fors herstel zien van de ontvangsten. Van de pot- en perkplantenbedrijven hadden in 2009 al de helft hogere ontvangsten dan uitgaven. Dit aandeel stijgt in 2010 naar 55%. Desondanks is op bijna een op de vijf glastuinbedrijven in 2010 de situatie zo nijpend dat ingrijpende maatregelen nodig zijn om aan alle betalingsverplichtingen te kunnen voldoen. Die maatregelen kunnen bestaan uit extra kredieten, sterke beperking van privé-uitgaven, toename van inkomsten buiten bedrijf, besparing op kosten en in uiterste gevallen zelfs verkoop van bedrijfsonderdelen. De glastuinbouwbedrijven met liquiditeitsproblemen, zijn vooral bedrijven met relatief lage opbrengsten. Bij de glasgroentebedrijven speelt ook de schuldpositie op korte termijn een belangrijke rol. Bij de kortlopende schulden op de snijbloemenbedrijven met een positieve kasstroom zijn nagenoeg gelijke aan die met een negatieve kasstroom (figuur 2). Kortlopende schulden zijn crediteuren, kortlopende leningen en rekening courant.

Ontwikkeling liquiditeitspositie - Melkveehouderij

Door de hogere melkprijs zijn de ontvangsten op de melkveebedrijven in 2010 flink hoger dan in 2009. Mede hierdoor verdubbelt het aandeel bedrijven waar de ontvangsten hoger zijn dan de uitgaven tot 40% (figuur 1). Het aantal bedrijven waar ingrijpende maatregelen nodig zijn om aan alle betalingsverplichtingen te kunnen voldoen is gedaald van een kwart in 2009 tot 5% in 2010. De melkveebedrijven met liquiditeitsproblemen in 2010 hebben vooral relatief hoge uitgaven. Deels zijn die een gevolg van de keuzes die in 2009 gemaakt zijn om die tekorten op te vangen, want de kortlopende schulden zijn met ruim 110.000 euro zeer hoog (figuur 2).

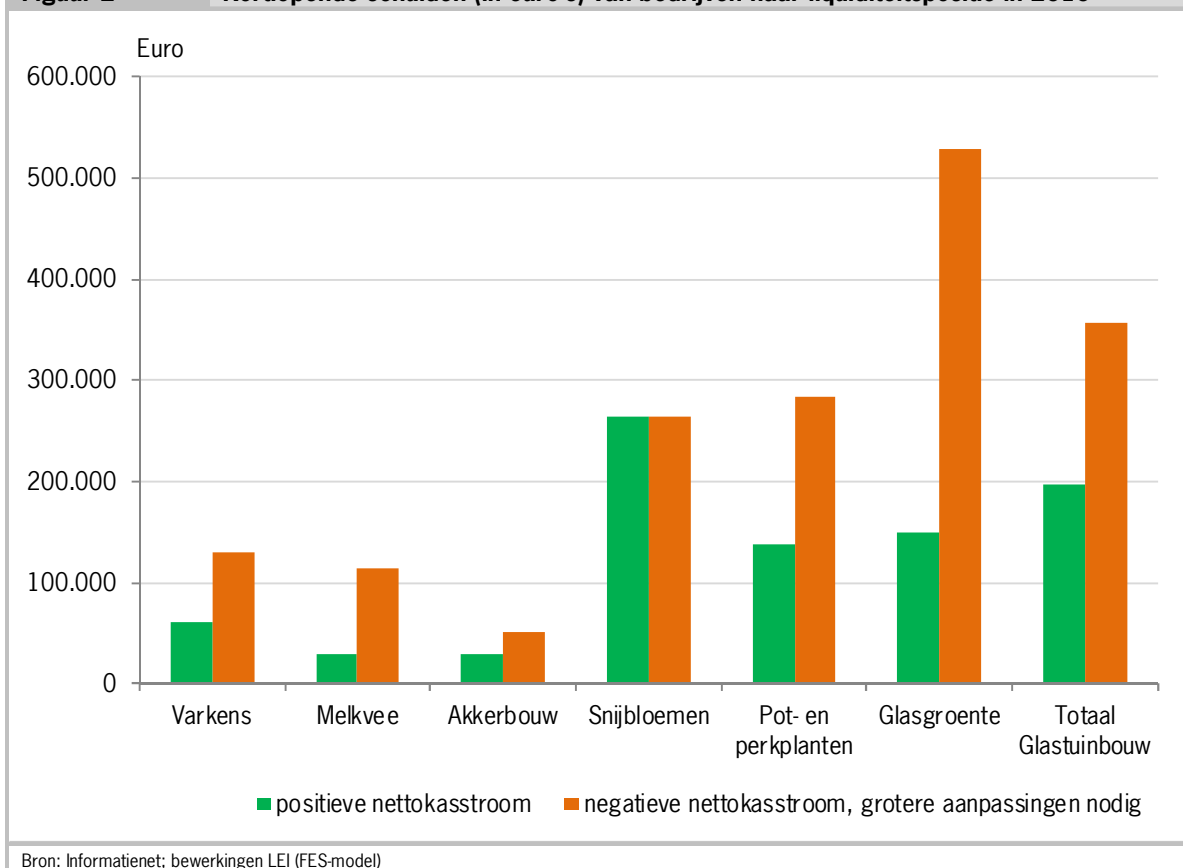
Ontwikkeling liquiditeitspositie - Akkerbouw

Akkerbouwbedrijven kennen nauwelijks liquiditeitsproblemen. Door de redelijke inkomens van de afgelopen jaren en de goede verwachtingen voor 2010 behaalt ongeveer de helft van de bedrijven een positieve netto kasstroom (figuur 1). Van de bedrijven waar de uitgaven hoger zijn dan de ontvangsten kunnen de meeste dat opvangen vanuit eigen liquide middelen of een lichte besparing op onderhoudskosten en gezinsbestedingen. Bij een kleine 10% is de situatie ondanks de redelijke prijsvorming penibeler: daar zijn ingrijpende maatregelen nodig om aan alle betalingsverplichtingen te kunnen voldoen. Dat zijn met name wat kleinere bedrijven met relatief veel vreemd vermogen.

Ontwikkeling liquiditeitspositie - Varkenshouderij

In de varkenshouderij kampt 25% van de bedrijven met forse liquiditeitsproblemen. De gemiddelde bedrijfsresultaten van varkensbedrijven zijn al een aantal jaren teleurstellend. De bedrijven met liquiditeitsproblemen in 2010 zijn kleiner dan gemiddeld en hebben vooral te maken met relatief hoge uitgaven. Ook de kortlopende schulden zijn met gemiddeld 130.000 euro relatief hoog (figuur 2). De groep varkensbedrijven met een positieve netto kasstroom, zowel in 2009 als 2010 ongeveer 25%, heeft relatief hoge opbrengsten en ook gemiddeld een gunstige schuldpositie.

Figuur 2 Kortlopende schulden (in euro's) van bedrijven naar liquiditeitspositie in 2010

Instrumenten van de overheid

De overheid helpt via de Garantstelling Werkkapitaal en Besluit Bijstandsverlening zelfstandigen (Bbz) ondernemers om de liquiditeitsproblemen op korte termijn te overleven. De Garantstelling Werkkapitaal is minder benut dan vooraf voorspeld. Het is een tijdelijke regeling, ingesteld naar aanleiding van de kredietcrisis, en liep tot 31 december 2010. Er was 100 miljoen euro voor de regeling gereserveerd, slechts ruim 18 miljoen euro is benut, zo blijkt uit recente cijfers van het ministerie van EL&I. Het merendeel, 15 miljoen euro is toegekend aan glasgroentebedrijven. Hoewel de Rabobank de garantieregeling nog wel nodig acht, zijn er in heel 2010 (t/m oktober) geen nieuwe bedrijven meer bijgekomen.

Het aantal geregistreerde Bbz-aanvragen bij Dienst Regelingen over 2010 ligt lager dan het voorgaande jaar. Toen zijn bijna 400 aanvragen ingediend. In 2009 zorgde de glastuinbouw voor een piek in de aanvragen. Dit jaar is hiervan geen sprake meer en zijn de aanvragen afkomstig uit de verschillende agrarische sectoren. De minder rooskleurige situatie in de varkenshouderij is ook zichtbaar in het aantal Bbz-aanvragen. De afname in het aantal aanvragen voor bijstandsverlening blijkt ook uit cijfers van de grootste glastuinbouwgemeente van Nederland, het Westland. In 2009 vroegen 27 telers om bijstand. Over de eerste zes maanden van 2010 stond de teller op zeven.

De verbetering van de liquiditeitspositie op een groot aantal bedrijven in 2010 wordt bevestigd door een kleiner beroep op de hierboven genoemde instrumenten van de overheid. In individuele gevallen zijn deze instrumenten voor levensvatbare bedrijven van essentieel belang om tijdelijke liquiditeitsproblemen op te vangen.

Meer informatie:

LEI-rapport 2010-105 *Actuele ontwikkelingen van bedrijfsresultaten en inkomens in de land- en tuinbouw 2010*

LEI

WAGENINGEN UR